

## NOSTALGIE VAN HET GELUK



De Bezige Bij Antwerpen

Amélie  
Nothomb  
*roman*

Nostalgie  
van  
het  
geluk

*Vertaald door Daan Pieters*



**A**lles waar je van houdt, wordt een verzinsel. Mijn eerste verzinsel was Japan. Toen ik er op mijn vijfde werd weggerukt, begon ik mezelf erover te vertellen. Al heel snel had ik last van de hiaten in mijn verhaal. Wat kon ik zeggen over het land dat ik meende te kennen en dat zich na verloop van jaren steeds verder verwijderde van mijn lichaam en mijn gedachten?

Niet eenmaal besloot ik dingen te verzinnen. Het ging vanzelf. Het was nooit de bedoeling onwaarheden binnen te smokkelen in de waarheid of de waarheid op te smukken met onwaarheden. Van alles wat je meemaakt, blijft er muziek achter in je binnenste; die probeer je weer te horen door het verhaal heen. Het gaat erom die klank met de middelen van de taal te beschrijven. Dat veronderstelt weglatingen en benaderingen. We snoeien om de onrust die ons heeft bevangen bloot te leggen.



**I**k moest weer contact zoeken met Rinri, de verloofde met wie ik het had uitgemaakt toen ik twintig was. Ik was al zijn gegevens kwijtgeraakt, wat onmogelijk als verstrooidheid kan worden gezien. Zodoende belde ik van mijn Parijse werkkamer naar de internationale inlichtingen:

‘Hallo. Ik zoek een nummer in Tokio, maar ik heb alleen een naam.’

‘Zeg het toch maar’, antwoordde de man, die zich niet bewust leek te zijn van de enorme omvang van mijn vraag: de agglomeratie van Tokio telt zesentwintig miljoen inwoners.

‘De familienaam is Mizuno, de voornaam Rinri.’

Ik spelde het, een lastig ogenblik, want ik heb het klassieke spelalfabet nooit onthouden en zeg dingen als ‘de M van Macedonius, de R van Rocinant’, en ik voel dat dat me aan de andere kant van de lijn kwalijk wordt genomen.

‘Een ogenblik, alstublieft, ik zoek het op.’

## *Nostalgie van het geluk*

Ik wachtte. Mijn hart begon wild te bonzen. Misschien zou ik binnen veertig seconden weer spreken met Rinri, de aardigste jongen die ik heb gekend.

‘Er is niemand met die naam in Tokio’, hernam hij.

‘Hoezo? Bedoelt u dat er geen Rinri Mizuno is?’

‘Nee. Er is geen Mizuno in Tokio.’

Hij beseftte het niet, maar hij had net zo goed kunnen zeggen dat er geen Durand in Parijs was. Rinri is een even uitzonderlijke voornaam als Anastase bij ons, wellicht ter compensatie voor zijn banale achternaam.

‘Wat moet ik nu doen?’

‘Wacht even, ik heb hier nog een nummer, ik denk dat het van de Japanse inlichtingen is.’

Hij dicteerde veertien cijfers. Ik bedankte hem, hing op en belde de Japanse inlichtingen.

‘*Mosbi mosbi*’, zei een heel bevallige vrouwenstem.

Ik had die prachtige taal al zestien jaar niet meer gesproken. Toch lukte het me te vragen of ze het nummer van Mizuno Rinri voor me kon vinden. Ze herhaalde hardop zijn voornaam, op de beleefde, geamuseerde toon van iemand die een uiterst zeldzaam

## *Nostalgie van het geluk*

woord voor de eerste keer uitspreekt, en vroeg me daarna even te wachten.

‘Er is geen Mizuno Rinri’, verklaarde ze uiteindelijk.

‘Maar er zijn toch wel Mizuno’s?’ drong ik aan.

‘Nee. Het spijt me.’

‘Zijn er geen Mizuno’s in Tokio?’ riep ik uit.

‘In Tokio wel. Maar niet in de telefoongids van het bedrijf Takamatsu, dat u zo goed bent geweest te bel-  
len.’

‘Neem me niet kwalijk.’

Bij de mysteries van het heelal zou voortaan het volgende horen: waarom de bediende van de Franse internationale inlichtingen, aan wie ik het nummer van de Japanse nationale inlichtingen had gevraagd, me dat van de telefoongids van het bedrijf Takamatsu in mijn maag had gesplitst, een volslagen onbekende firma, maar met een charmante telefoniste.

Ik belde de Franse internationale inlichtingen terug en kreeg een andere man aan de lijn. Ik had een briljante ingeving gekregen:

‘Mag ik alstublieft het nummer van de Belgische ambassade in Tokio?’

## *Nostalgie van het geluk*

‘Een ogenblik.’

Hij zette me in de wacht, met zo’n schraal deuntje dat het in plaats van ergernis een soort vertedering opwekte.

Tien minuten later, toen mijn geest de absolute leegte naderde, kreeg ik de man weer aan de lijn:

‘Bestaat niet.’

‘Wat zegt u?’

Ik wist niet meer waar we het over hadden.

‘Er bestaat geen Belgische ambassade in Tokio’, zei hij me, alsof het vanzelfsprekend was.

Hij zou dezelfde toon hebben gebruikt om me te kennen te geven dat er geen Azerbeidzjaans consulaat in Monaco bestond. Ik begreep dat het nutteloos zou zijn te zeggen dat mijn vader jaren de Belgische ambassadeur in Tokio was geweest, nog niet zo lang geleden. Ik bedankte hem en hing op.

Waarom had ik het moeilijk gemaakt als het ook makkelijk kon? Ik belde mijn vader, die het nummer van de Belgische ambassade in Tokio uit zijn hoofd opzei.

Ik toetste het nummer in en vroeg naar juffrouw Date, terwijl ik berekende dat ze nu ongeveer vijftig

## *Nostalgie van het geluk*

jaar moest zijn. Eerst wisselden we wat beleefde hartelijkheden uit. Juffrouw Date is de dochter van een voormalige Japanse ambassadeur in België, in zekere zin mijn tegenbeeld. Uiteindelijk flapte ik het eruit:

‘Date-san, herinnert u zich nog die jongen die om zo te zeggen mijn verloofde was, twintig jaar geleden?’

‘Ja’, zei ze op een spottende toon, alsof ze suggereerde dat zulk wangedrag onmogelijk kon worden vergeten.

‘Zou er in het kaartsysteem van de ambassade nog een spoor van zijn gegevens terug te vinden zijn?’

‘Wacht even, ik zoek het op.’

Ik stelde het op prijs dat ze geen spottende opmerking maakte over het kwijtraken van al zijn gegevens. Vijf minuten later zei Date-san:

‘Hij zit niet meer in het kaartsysteem. Maar ik herinnerde me net dat zijn vader directeur van een school voor juweliers was en ik heb de website gevonden. Uw... Uw vriend is er ondervoorzitter geworden. Hier is het nummer van de school.’

## *Nostalgie van het geluk*

Ik bedankte haar enthousiast en hing op. Nu moest ik nog moed vatten. Ik besloot niet na te denken en hem meteen te bellen.

Een telefoniste nam op. Ik vroeg naar Rinri Mizuno. Ze reageerde met beleefde ergernis, alsof ik de koningin van Engeland aan de lijn had gevraagd.

‘Ik bel namelijk uit Parijs’, zei ik ten einde raad.

Ze slaakte een zucht van medelijden en vroeg wie ze mocht aankondigen.

‘Amélie’, zei ik.

Ik mocht luisteren naar het equivalent van *De vier seizoenen* dat de Mizunoschool gebruikte: het leek wel de monotone soundtrack van een Japanse huwelijksreis in de jaren zeventig.

Vijf minuten later slaakte een vertrouwde stem een kreet aan de andere kant van de lijn.

‘Hoe is het mogelijk’, zei Rinri in vlekkeloos Frans.

‘Wat leuk om je te horen!’ riep ik dom.

Het voelde ook echt zo. Al zestien jaar hadden we helemaal geen contact meer met elkaar gehad. Rinri was die door en door goede jongen die ik drieëntwintig jaar eerder had ontmoet en voor wie mijn gevoelens nooit waren veranderd: geen liefde of vriend-

## *Nostalgie van het geluk*

schap, maar een soort intense verbondenheid die ik nooit zou hebben ervaren als ik hem niet had gekend.

‘Hoe gaat het met je?’ vroeg hij enthousiast.

‘Uitstekend. En met jou?’

Nooit werden er met zoveel vreugde clichés uitgewisseld. Ik realiseerde me dat ik bang was voor zijn reactie: vijf jaar eerder had ik *De verloofde van Sado* gepubliceerd, een boek waarin ik over onze verhouding had verteld. Zeker, in het verhaal werd hij afgebeeld als de fantastische jongen die hij was. Toch had hij me het boek kwalijk kunnen nemen. Misschien is hij niet op de hoogte, bedacht ik me, wat typisch is voor mij: als ik merk dat iemand me iets niet kwalijk neemt, bedenk ik daar meteen een of andere schijnreden voor, zo ver gaat mijn schuldgevoel.

Je zou denken dat Rinri mijn gedachten las, want hij zei:

‘Ik heb al je boeken gelezen!’

‘Echt waar?’

‘Ja. En ik bekijk al je televisieoptredens op YouTube!’

Uit het vrolijke enthousiasme waarmee hij die dingen zei, viel zijn mening op te maken: het was duidelijk

## *Nostalgie van het geluk*

dat hij mijn boeken en mijn televisieoptredens dolkomisch had gevonden. Oef, daar kwam ik makkelijk van af. Rinri is zoals mijn ouders: hij hoort tot het slag mensen dat meteen begint te lachen als ik iets zeg. Ik heb die houding nooit begrepen, maar het heeft wel voordelen.

‘Rinri, ik ga eind maart naar Tokio. Kunnen we elkaar ontmoeten?’

‘Graag.’

‘Ik ben echt in mijn nopjes!’

‘Ik krijg je nummer niet te zien. Kun je het me geven?’

Ik dicteerde het en zei dat hij het zo vaak mocht bellen als hij wilde.

‘Veel liefs.’

‘Ook van mij.’

Ik hing op, helemaal van de kaart. Ik had niet verwacht dat het zo goed zou verlopen.

Ik besloot in één adem door te gaan en Nishio-san te bellen, mijn innig geliefde gouvernante, met wie ik niet meer had gesproken sinds de dag na de aardbeving van Kobe, zeventien jaar eerder. Dat leek me een eenvoudigere onderneming: ze was mijn oppas,

## *Nostalgie van het geluk*

we hadden nooit enig conflict gehad. Ze sprak natuurlijk alleen maar Japans, een taal die ik al zestien jaar niet meer had gebruikt, maar had ik me niet uitstekend gered met het alleraardigste meisje van de firma Takamatsu en met de receptioniste van de Mizunoschool?

Vol goede moed toetste ik het nummer in van de vrouw van wie ik als klein meisje evenveel had gehouden als van mijn moeder. Als je naar Japan telefoneert, zijn zelfs de beltonen anders; ik was over dat verschijnsel aan het nadenken toen een jonge, levendige stem klonk:

‘Bent u Nishio-san?’ vroeg ik.

‘Ja.’

Waarschijnlijk was het een van haar dochters. Het kon onmogelijk mijn negenenzeventig jaar oude opas zijn. Voor alle zekerheid vroeg ik door:

‘Bent u Kyoko?’

‘Ja, ik ben het.’

Niet te geloven. Ze had nog steeds dezelfde stem, zoals die voor mij had geklonken toen ik vier was. Ik had het haar willen zeggen, maar met mijn talenkennis lukte dat nauwelijks.

*Nostalgie van het geluk*

‘Uw stem... Ongelooflijk!’ herhaalde ik als een imbeciel.

‘Wie bent u?’ vroeg Nishio-san verward.

‘Amélie-chan’, antwoordde ik.

Zo noemde ze me toen ik nog een dreumes was: kleine Amélie.

‘Amélie-chan!’ zei ze zo teder alsof ik echt nog maar vier was.

‘Herinnert u het zich nog?’

‘Natuurlijk!’

Ik kreeg tranen in mijn ogen, praten werd steeds lastiger.

‘Amélie-chan, waar bel je me vandaan?’

‘Uit Parijs.’

‘Wat zeg je?’

‘Parijs, in Frankrijk.’

‘Wat doe je daar?’ vroeg ze me, alsof ik iets onbegrijpelijk doms had uitgehaald.

Ik hoorde mezelf dit weerzinwekkende antwoord geven:

‘Ik ben een beroemde schrijfster geworden.’

‘Ach zo’, zei Nishio-san, die leek te denken dat ik zomaar wat uitkraamde.

*Nostalgie van het geluk*

‘Nishio-san, vindt u het goed als u samen met mij wordt gefilmd voor televisie?’

Of beter gezegd: dat wilde ik haar vragen. Maar ik sprak een afschuwelijk koeterwaals met haar, zodat ze dit antwoordde:

‘Wil je televisiekijken met mij? Goed. Ik heb een televisietoestel, kom maar.’

‘Ja. Nee. Ik ben zoveel Japans vergeten. Een paar Franse journalisten willen u ontmoeten. Vindt u dat goed?’

‘Kom jij ook?’

‘Ja.’

‘Dan wil ik het wel. Wanneer kom je?’

‘Eind maart.’

‘Prima. Hoe gaat het met je ouders?’

Ze praatte tegen me als met een aardige, verstandelijk gehandicapte vrouw die dacht dat ze een beroemde schrijfster was, terwijl ze niet eens in staat bleek een correcte zin uit te spreken.

Ik hing op en sloeg mijn handen voor mijn gezicht.

Het volgende weekend at ik ’s avonds samen met mijn ouders. Ik had het plan opgevat om hun te vertellen

## *Nostalgie van het geluk*

over mijn aanstaande reis naar Japan en de twee telefoongesprekken. Op het moment zelf kreeg ik echter geen woord over mijn lippen.

Het is een fenomeen dat me vaak overkomt, vooral in het bijzijn van mijn familieleden: als ik hun iets wil toevertrouwen wat me belangrijk lijkt, stukt het mechanisme. Dat is geen lichamelijk probleem, ik kan nog spreken. Het is van logische aard. Ik word overvallen door de vraag: 'Waarom zou ik het zeggen?' Bij gebrek aan een antwoord, zwijg ik.

Mijn zus was er toch bij. Ik praat graag met haar. Maar de woorden kwamen niet. Ik stelde me gerust met de gedachte dat ik nog wel een keer met hen zou dineren voor mijn vertrek naar Japan; bij die gelegenheid zou ik het nieuws vertellen.

**I**k was sinds december 1996 niet meer in het land van de rijzende zon geweest. Het was februari 2012. Op 27 maart zou ik vertrekken.

Zestien jaar zonder Japan. Even lang als van mijn vijfde tot mijn eenentwintigste, een periode die het effect van een tocht door de woestijn op me had gehad. De eerste jaren waren de ergste. Toen ik vijf, zes jaar oud was, verstopte ik me vaak onder de tafel om in stilte te lijden. In het halfdonker reconstrueerde ik de Hof, de muziek van mijn Eden, en de herinnering werd echter dan echt. Dan kon ik mijn tranen de vrije loop laten, terwijl ik de verloren wereld beschouwde die door de kracht van mijn hallucinatie weer tot leven werd gebracht. Als ze me terugvonden, vroegen ze waarom ik verdrietig was, waarop ik antwoordde: 'Heimwee.'

Veel later ontdekte ik dat heimwee wordt veracht in het Westen, als een vorm van giftige nostalgie. De

## *Nostalgie van het geluk*

wreedheid van de diagnose verlost me er niet van. Mijn heimwee is nog altijd diep ingeworteld.

Toen ze mij voorstelden een reportage te maken in het spoor van mijn Japanse kinderjaren, stemde ik toe om een eenvoudige reden: ik was ervan overtuigd dat het idee zou worden geweigerd door de televisiezender. Mijn brein verkeerde toen in zo'n erbarmelijke toestand dat ik niets meer voorstelde; niemand zou zich op me verlaten.

De reportageploeg vond het vreemd dat France 5 er drie maanden over deed om te antwoorden. Ik was niet verrast: het plan was zo absurd dat de zender wellicht geen moeite zou doen om een afwijzing te sturen, hun stilzwijgen volstond om de zinloosheid van de onderneming te benadrukken.

In januari liet de reportageploeg me weten dat France 5 akkoord ging. Ik stond perplex. Ik zou dus echt teruggaan naar Japan. Verbluft merkte ik dat dat vooruitzicht, waarin ik nooit had geloofd, me enthousiast maakte.

Zestien jaar zonder Japan. Ik was een zielig hoopje mens. De verleden tijd is niet op zijn plaats: ik ben een zielig hoopje mens. Het is vandaag 11 maart,